

ในปัจจุบันประเทศจีนเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก ดังนั้นหลายประเทศต้องการเข้าร่วมทำสัญญาเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศกับจีน ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าทำสัญญาและเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศจีนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546 โดยหลังเปิดเสรีทวิภาคีไทย-จีน พบว่า ได้มีการนำเข้าส้มจากจีนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จากเดิมในปี 2545 มีการนำเข้าส้มจากจีนเพียง 165 ตัน แต่หลังจากเปิด FTA มีการนำเข้าส้มเพิ่มเป็น 1,148 ตัน ในปี 2547 เนื่องจากอัตราภาษีนำเข้าลดลงเหลือร้อยละ 0 งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงตลาดส้มในประเทศ ในด้านการก่อตัวของราคา วิธีการตลาด ส่วนเหลื่อมการตลาด และความสัมพันธ์ระหว่างราคาส้มในประเทศกับราคาส้มนำเข้าหลังเปิดเสรีทวิภาคีไทย-จีน วิธีการศึกษาในเชิงพรรณนาอาศัยข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการต่างๆ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถามบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การผลิต การตลาด ส้มในประเทศ ส่วนการศึกษาในเชิงปริมาณจะพิจารณาว่าส่วนเหลื่อมการตลาดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ทั้งในช่วงก่อนและหลังเปิดเสรีทวิภาคีไทย-จีน และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาส้มในประเทศกับราคาส้มนำเข้าหลังเปิดเสรีทวิภาคีไทย-จีน โดยข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาใช้ในการศึกษาในช่วงก่อนเปิด FTA จะใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม 2545 ถึงกันยายน 2546 และในช่วงหลังเปิด FTA จะใช้ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึงมิถุนายน 2548

ผลการศึกษาพบว่า หลังจากประเทศไทยเปิดเสรีทวิภาคีไทย-จีน การก่อตัวของราคาส้มในประเทศและวิธีการตลาดยังคงเดิม เพราะแม้จะนำเข้ามากขึ้นแต่ยังมีส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 0.10 ของส้มในประเทศ โดยราคาส้มในประเทศจะถูกกำหนดที่ตลาดขายส่งกรุงเทพฯ แล้วส่งผ่านไปยังตลาดรวบรวมท้องถิ่น และเกษตรกร ตามลำดับ ส่วนส้มนำเข้า การก่อตัวของราคาจะอยู่ที่ท่าเรือกรุงเทพฯ เช่นเดียวกับช่วงก่อนเปิด FTA และวิธีการตลาดส้มนำเข้ายังคงเดิม

เมื่อนำสมการความสัมพันธ์ของราคามาประมาณค่าด้วยวิธี OLS เพื่อหาสมการส่วนเหลื่อมการตลาดจะได้ค่าสัมประสิทธิ์ในสมการส่วนเหลื่อมการตลาด จากนั้นนำค่าสัมประสิทธิ์ในสมการส่วนเหลื่อมการตลาดแต่ละระดับมาทดสอบโดยใช้ F-test เพื่อหาความแตกต่างของส่วนเหลื่อมการตลาดระหว่างช่วงก่อนและหลังเปิด FTA พบว่า ส่วนเหลื่อมการตลาดระหว่างราคาฟาร์มกับราคาขายส่งกรุงเทพฯ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ส่วนเหลื่อมการตลาดระหว่างขายส่ง-ขายปลีกก่อนและหลังเปิด FTA ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามเนื่องจากในงานศึกษานี้ใช้แบบจำลองแบบแยกส่วนจึงไม่สามารถอธิบายผลที่แตกต่างกันนี้ได้อย่างชัดเจน

ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาส้มในประเทศกับราคาส้มนำเข้า พบว่า หลังเปิดเสรีทวิภาคีไทย-จีน ราคาส้มนำเข้าไม่มีผลต่อราคาขายปลีกส้มในประเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะส้มในประเทศกับส้มนำเข้าอยู่คนละตลาดกัน และสัดส่วนการนำเข้าเทียบกับส้มในประเทศมีสัดส่วนที่น้อย ราคานำเข้าจึงไม่มีผลต่อราคาส้มในประเทศ และด้วยเหตุนี้การเปิดตลาดจึงไม่มีผลต่อส่วนเหลื่อมการตลาดระหว่างราคาขายส่งกรุงเทพฯ กับราคาขายปลีก